

Avoin tiede ja tutkimus -hankkeen asiantuntijaryhmä, kokous 6/2015

Paikka: OKM, Meritullinkatu 10, Helsinki, neuvotteluhuone Kalevala

Aika: Torstai 25.11.2015 klo 12–14

Osallistujat:

Pirjo-Leena Forsström, CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy (puheenjohtaja)

Juha Haataja, opetus- ja kulttuuriministeriö

Hilppa Gregow, Ilmatieteen laitos

Jyrki Hakapää, Suomen Akatemia

Nina Hyvönen, Kansalliskirjasto

Keijo Hämäläinen, Helsingin yliopisto

Risto Kaikkonen, Terveysten ja hyvinvoinnin laitos

Marianne Johnson, Tilastokeskus

Minna Karvonen, opetus- ja kulttuuriministeriö

Anne Kauhanen-Simanainen, valtiovarainministeriö

Jyrki Kettunen, Arcada

Joona Lehtomäki, Open Knowledge Finland ry

Aila Louhelainen, Oulun yliopiston kirjasto

Sanna Marttinen, LYNET

Mikko Mönkkönen, Jyväskylän yliopisto

Sami Niinimäki, opetus- ja kulttuuriministeriö

Eeva Nyrövaara, Helsingin yliopisto

Marit Olander, valtioneuvoston kanslia

Soile Ollila, Tekes

Sari Räisänen, Kansalliskirjasto

Johanna Seppänen, Työterveyslaitos

Viveca Still, opetus- ja kulttuuriministeriö

Jenni Hyppölä, CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy (sihteeri)

Vierailijat

Ville Tenhunen, Helsingin yliopisto

Liitteet

Liite 2 Edellisen kokouksen muistio

Liite 3 Palveluperiaatteet

Liite 4 ATT-linjaukset

Liite 5a ATT-foorumin äänestykset

Liite 5b ATT-foorumin palaute

Liite 6 Viiterkkitehtuuri

Asialista

1. Kokouksen avaus ja asialistan hyväksyminen
Puheenjohtaja avasi kokouksen kello 12.04
2. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen, Liite 2.
Hyväksyttiin 29.10.2015 pöytäkirja.

Päätösasiat

3. Palveluperiaatteet (Ville Tenhunen) Liite 3

Palvelutyöryhmän puheenjohtaja Ville Tenhunen esitteli työryhmän laatimat palveluperiaatteet. Periaatteet tukevat tutkimusprosessin avoimuutta, tiedon elinkaari huomioiden, ja niillä tuetaan tuotosten ja aineistojen jatkokäyttöä. Periaatteet ovat suosituksia, eivät velvoittavia, ja palvelukohtaiset erityis-piirteet otetaan huomioon periaatteissa. Periaatteiden kohteena olevat palvelut on tarkoitettu suomalaisen tutkimusyhteisön käytettävissä. Tutkimusyhteisö-termiä käyttämällä pyritään edistämään avoimia, eikä tiukasti rajaamaan periaatetasolla käyttäjiä. Palveluiden yhteentoimivuus on edellytys kattavan kokonaisuuden rakentumiselle. Palvelulupaukset, vastuutahot ja palveludokumentaatio tarvitaan avoimesti saataville.

Tenhusen alustuksen pohjalta keskusteltiin palvelujen ylläpidosta ja rahoituksesta. Niihin ei oteta näissä periaatteissa kantaa. Palvelujen tarvetta kartoitetaan arkkitehtuurityön kautta. Periaatteiden mittaristoon (kohta 8) ehdotettiin lisättävän sanaa "asiakas- ja käyttäjäperustaiset", mikä hyväksyttiin.

Päätös: Hyväksyttiin palveluperiaatteet palvelutyöryhmän esityksen mukaisesti muuten, mutta lisättiin sana asiakas- ja käyttäjälähtöisyys yhdeksi määreeksi kohtaan 8.

4. ATT-linjaukset (Pirjo-Leena Forsström) Liite 4
Pääsihteerin esitteli kosteen linjauksista, joita hankkeessa on tehty eri tahoilla. Tiedon saatavuudessa pyritään erityisesti vaikuttamaan tekijänoikeuslainsäädäntöön avoimuuden mahdollistamiseksi, erityisesti rinnakkaistallennuksen ja tiedonlouhinnan avulla. ATT-tavoitteet on asetettu strategiaryhmässä, ja niihin voi tulla vielä pieniä tarkennuksia. Ohjausrakenteissa nostettuja linjauksia ovat yhtenäinen tekijänoikeuslain sitaattisääntöjen tulkinta opinnäytteiden yhteydessä opiskelijoiden tasapuolisen kohtelun varmistamiseksi, sekä tekijänoikeuslainsäädännön uudistamiseen vaikuttaminen tutkimuspoikkeuksen mahdollistamiseksi.

ATT-arkkitehtuuriperiaatteet puolestaan mahdollistavat toistettavuuden edistämisen tutkimuksessa. Linjaukset laitetaan myöhemmin avointiede.fi -sivustolle.

Päätös: Hyväksyttiin seuraavat linjaukset: Tiedon saatavuus, ATT-tavoitteet, Ohjausrakenteissa nostetut linjaukset ja Arkkitehtuuriperiaatteet pääsihteerin esityksen mukaisesti.

Keskusteluasiat

5. ATT-Foorumin 11.11.2015 kuulumiset (Jenni Hyppölä) Liitteet 5a ja 5b
Jenni Hyppölä kertoi kuulumisia ATT-foorumista 11.11. Tampereelta. Osallistujia oli 130 ja lisäksi lähes 90 etäosallistujaa. Tilaisuuden ohjelma, viestiseinälle lähetetyt viestit sekä äänestykset löytyvät hankkeen nettisivuilta. Palautekyselyyn saatiin 39 vastausta. Kokonaisuutena vastaajat pitivät tapahtumaa onnistuneena.
Keskustelussa todettiin väljän ohjelman olleen onnistunut spontaanin keskustelun mahdollistajana. Foorumin äänestyksessä tärkeimpinä toimenpiteinä pidettyjä osaajakoulutusta ja tutkijakoulujen aktiivointia pidettiin tärkeänä myös asiantuntijaryhmässä. Ensi vuoden foorumin teemaksi esitettiin Pohjoismaita, Suomen ollessa Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtaja.
6. Arkkitehtuurityön tilanne (Pirjo-Leena Forsström, Juha Haataja, Sami Niinimäki) Liite 6
Arkkitehtuurityössä on edetty 8. työpakettiin, joka on viestintä ja kommunikointi. Viestintä aloitetaan alkuvuodesta ja siinä painotetaan koko tutkimuksen teon muuttumista, siten että avoimuus olisi koko tiedeyhteisön tapa toimia. Viitearkkitehtuuri antaa puitteet yhteentoimivuuden etenemiselle.
Keskustelussa tunnistettiin viestinnän kohteiksi ainakin innovaatiotoimijat, kaupalliset toimijat, tieteelliset seurakotimaiset tieteelliset lehdet, tutkimuslaitokset, Unifi, Arene, sekä kv-tiedeyhteisön osat, kuten isommat tutkimusinfrastruktuurit, EU-projektit ja järjestöt, kuten RDA. Lisäksi ehdotettiin executive summary'n laatimista Suomen korkeimmalle johdolle (esimerkiksi ministerit, VNK). Todettiin myös, että maailmalla kokonaisarkkitehtuuriajattelu ei vielä ole kaikkialla samalla tasolla kuin Suomessa, joten yhteentoimivuuden kannalta voisi olla hyödyllistä viestiä, miten Suomessa ajatellaan.

Tiedoksi

7. ERAC-konsultaatio (Sami Niinimäki) Liite 7
ERAC Task Force on laatinut Recommendations on Open Research Data – raportin, josta on pyydetty kommentteja. Raportti on tehty Alankomaiden aloitteesta ja se tukee Alankomaiden tulevaa EU-puheenjohtajuuskautta.

Keskustelussa todettiin, että suosituksiin voisi ehdottaa lisättäväksi arkkitehtuuriajattelun. Edelleen todettiin, että osan suosituksista voisi niputtaa yhteen. Suosituksia ja linjauksia voi kommentoida vielä pari viikkoa kokouksen jälkeen.

Merkittiin tiedoksi.

8. Datapolitiikkojen toimeenpano (Eeva Nyrövaara)

Eeva Nyrövaara toi terveisiä TUHA-verkostosta ja datapolitiikkojen tilannekuvasta. Datapolitiikkatyö on lähtenyt käyntiin ja asiasta on keskusteltu mm. ATT-osaajakoulutuksen työpajassa lokakuussa, jolloin on kartoitettu mm. tahtotiloja. Osallistujien ja datapolitiikkojen parissa työskentelevien joukko on hyvin heterogeeninen. ATT-hankkeen ja TUHA:n työnjakoa voisi tässä selkeyttää. TUHA on ruohonjuuritason verkosto, toisaalta samoja kysymyksiä käsitellään myös esimerkiksi Unifi:n ja Arenen puitteissa. On paljon yhteistyömahdollisuuksia, mutta toisaalta toivotaan, että ihmiset tarttuvat mahdollisuuksiin itseohjautuvasti.

Merkittiin tiedoksi.

9. KV-työryhmän perustaminen (Eeva Kaunismaa)

KV-työryhmän tavoitteena on kv-hankkeissa toimivien toimijoiden tuominen yhteen avoimuuden edistämiseksi ATT-hankkeen tavoitteiden mukaisesti. Työryhmän fokuksena on keskeisten viestien kirkastaminen, viestinkulun lisääminen ja tietoisuuden parantaminen. Toimijoita ja toimintaryhmiä on paljon, tavoitteena on välittää sama viesti kansallisesti. Keskustelussa todettiin kontaktien etenkin kansainvälisiin infrastruktuureihin olevan tärkeitä. Suomella on proaktiivinen asema avoimuudessa ja datanhallinnassa, ja tätä voidaan hyödyntää kansainvälisessä yhteistyössä tutkimuskulttuurinmuutoksessa.

10. Vuoden 2016 kokousajankohdat

Päätettiin vuoden 2016 kokousajankohdiksi:

ke 3.2. klo 10-12

ke 13.4. klo 10-12

ke 1.6. klo 10-12

ke 7.9 klo 10-12

ke 26.10. klo 10-12

ke 30.11. klo 10-12

11. Muut esille tulevat asiat

Keijo Hämäläinen kertoi FinElib –neuvottelutilanteesta. Tieteellisten lehtien hinta nousee jatkuvasti ja kustantajat tekevät suuria voittoja. Neuvotteluissa kustantajien kanssa on useita suuria kysymyksiä. Sama prosessi on käynnissä muun muassa Iso-Britanniassa ja Hollannissa, joka

on tällä hetkellä sopimuksettomassa tilassa. Monessa pienemmässä maassa neuvottelut ovat tulossa. Tilanne ylipäättään julkaisukentällä elää koko ajan, esimerkiksi eräs lehti on saanut pitää IF:nsä siirryttyään epäkaupalliseksi. Myös tutkijakentällä on liikehdintää, mutta meritoituminen on huomioitava julkaisupolitiikoissa. Etenkin nuoret tutkijat tarvitsevat usein julkaisuja korkean vaikuttavuuden lehdissä, jolloin avoimuus ei ole heille yhtä tärkeä näkökohta. Keskustelussa todettiin, että asia on erittäin ajankohtainen sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Asiaa ei edistetä ainoastaan kotimaisin voimin, vaan kansainvälinen yhteistyö on tärkeää. Asiaan palataan ensi vuonna monta kertaa.

12. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 13.44